

Za profesorem Karlem Ohnesorgem

Eheu, fugaces labuntur anni.
(Horatius)

Letos uplyne 100 let od narození a 30 let od úmrtí prof. PhDr. Karla Ohnesorga, DrSc., jednoho z předních českých lingvistů a vysokoškolských učitelů (*11. března 1906 v Praze – † 15. prosince 1976 v Brně). Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy (1924-1928), kde se vedle svých oborů, latiny a francouzštiny, věnoval také studiu pedagogiky a estetiky u profesorů O. Kádnera a O. Zicha a odbornému studiu fonetiky u profesorů J. Chlumského a B. Hály. Po absolutoriu působil jako středoškolský učitel v Praze. V této době vydal několik učebnic pro střední školy. Od roku 1936 současně pracoval jako nehonoranovaný asistent ve fonetické laboratoři profesora Chlumského, žáka zakladatele experimentální fonetiky abbé Rousselota. V roce 1945 přešel jako asistent do Fonetického ústavu profesora Hály, kde se po několika letech působení habilitoval (1950). V letech 1951-1956 působil vedle svého základního pracoviště také na Filozofické fakultě v Olomouci. Ač původem Pražan, opustil v roce 1955 ochotně své dosavadní pracoviště v hlavním městě a přešel na filozofickou fakultu Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Brně, aby se zde po smrti profesora E. Šrámka ujal vedení brněnské fonetické laboratoře. Na zdejší fakultě působil v letech 1957-1971 jako profesor a v letech 1959-1962 jako vedoucí katedry romanistiky a fonetiky. V roce 1958 získal hodnost doktora věd.

Přestože hlavním těžištěm práce profesora Ohnesorga byla pedagogická činnost na Filozofické fakultě UJEP v Brně, kde patřil k nejoblíbenějším učitelům, obětavě vypomáhal všude tam, kde bylo jeho erudice zapotřebí. Jmenujme alespoň pedagogickou a filozofickou fakultu v Prešově, pedagogickou fakultu v Brně, jako host přednášel na univerzitách v Bratislavě, Olomouci a Praze i na četných univerzitách zahraničních. Působil také na brněnské Janáčkově akademii múzických umění (1959-1964), kde se pod-

statnou měrou podílel na mluvní výchově mladých adeptů herectví.

Pedagogickou činností se však aktivita profesora Ohnesorga zdaleka nevyčerpávala. Byl předsedou, nebo alespoň členem celé řady celostátních komisí pro udělování vědeckých a akademických hodností, a v těchto funkcích se obětavě staral o odborný růst aspirantů i pracovníků ve vědecké přípravě v Československu.

Ve vědecké kariéře se po počátečních, experimentálně fonetických pracích zaměřil především na lingvistické a fonetické studium dětské řeči. Studie, které ve svém oboru publikoval, se zčásti opíraly o materiál češtiny i dalších slovanských jazyků. Profesor Ohnesorg se u nás stal zakladatelem i nadšeným průkopníkem výzkumu dětské řeči a neúnavným úsilím dosáhl toho, že se Brno v této disciplíně zařadilo k mezinárodně uznávaným střediskům. Výsledky jeho práce v tomto oboru, publikované v domácí i zahraniční odborné literatuře, se setkávaly s živým ohlasem, stejně jako jeho přednášky na zahraničních univerzitách a mezinárodních kongresech. Pro svůj obor vyškolil řadu aspirantů a úspěšných následovníků, mezi nimi profesorku J. Pačesovou a profesora Lubomíra Bartoše. Vychovával také odborníky pro jiná pracoviště. V Brně rozvinul bohatou externí spolupráci s rozhlasem, televizí a brněnskou činohrou při výuce jejich pracovníků v ortoepii češtiny. V rámci celostátní logopedické akce pronesl stovky fundovaných přednášek, které připravil pro školení logopedických asistentů na nejrůznějších místech republiky. Jeho vystoupení byla skvělými ukázkami toho, jak úspěšně lze teoretické závěry aplikovat v praxi.

Své pedolinguvistické výzkumy uložil do publikací *O mluvním vývoji dítěte* (1948), *Fonetická studie o dětské řeči* (1948), *Druhá fonetická studie o dětské řeči* (1959) a *Naše dítě se učí mluvit* (1959 a 1976). Kromě toho publikoval více než stovku dílčích odborných studií, zaměřených nejen na oblast fonetiky, ale i na jiná témata, např. na metodiku verše, na život a dílo Antonína Frinty aj. Jeho monografie i studie měly široký ohlas v laické a odborné veřejnosti u nás i v zahraničí.

Profesor Ohnesorg působil v mnoha fakultních komisích, ve vědecké komisi fonetického kabinetu v Bratislavě i jako předseda brněnské pobočky Jazykovědného sdružení při ČSAV. Kromě toho byl jmenován členem zahraničních vědeckých společností *Internationale Gesellschaft für die Biophonetik* a *International Society of Phonetic Sciences*.

V neposlední řadě byl i vynikajícím organizátorem. V roce 1970 uspořádal v Brně mezinárodní pedolinguvistické sympozium a stal se jeho předsedou. Pod jeho vedením pak vyšel více než dvousetstránkový sborník *Colloquium paedolinguisticum*, vydaný v roce 1972 v nakladatelství Mouton (Paříž-Haag).

Na profesora Ohnesorga dnes vzpomínáme nejen jako na představitel oboru, jemuž zajistil odezvu ve vědeckých kruzích i mezi laickou veřejností, ale vzhledem k jeho lidským vlastnostem též jako na vynikajícího učitele a člověka, o němž jeho vděční žáci i spolupracovníci stále mluví s úctou a láskou.

L. MILIČKOVÁ

In memoriam

Za profesorem Vítězslavem Novákem

Krátce po dovršení svých sedmdesátých narozenin, dne 17. prosince 2005, zemřel po těžké nemoci přední český matematik profesor RNDr. Vítězslav Novák, DrSc. Narodil se roku 1935 v Poličce v rodině učitele a rodinné tradici zůstal věrný. Po vysokoškolských studiích na Přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity nastoupil jako odborný asistent na brněnské technice. Odtud přešel na brněnskou univerzitu, kde působil postupně jako odborný asistent, docent a profesor přes čtyřicet let. Zde vyvrcholila jeho činnost vědecká a pedagogická.

V našich i zahraničních časopisech uveřejnil více než 50 vědeckých prací. První z nich jsou věnovány zevrubnému studiu uspořádaných množin a definitorickému vymezení jejich dimenze. Výsledky svého studia z této oblasti shrnul ve své kandidátské

disertaci z r. 1963 a v habilitační práci předložené o tři roky později.

V dalším období své vědecké dráhy se profesor Novák zaměřil na studium cyklicky uspořádaných množin. Zde navázal na myšlenky profesora Eduarda Čecha, uveřejněné v dnes již klasické monografii o metrických prostorech, v níž je popsáno lineární cyklické uspořádání využitelné při studiu jednoduchých orientovaných křivek. Prof. Novák teorii rozšířil na studium třídy cyklicky uspořádaných množin, sestrojil univerzální množiny a podal popis reprezentace množin cyklicky uspořádaných. Některé výsledky z této oblasti publikoval spolu s prof. M. Novotným. Souhrnně se problematika cyklicky uspořádaných množin objevuje v jeho doktorské disertaci z r. 1984. V posledních letech se zájem prof. Nováka soustředil na studium obecných relačních struktur. O svých nejnovějších výsledcích pravidelně informoval v rámci odborného semináře zaměřeného na algebru a její aplikace, který organizačně i obsahově vedl spolu s prof. M. Novotným.

Neméně záslužná byla i jeho činnost pedagogická. Po šestiletém pedagogickém působení na brněnské technice pracoval v letech 1964 - 2000 na katedře matematické analýzy Přírodovědecké fakulty MU. Pro studenty učitelského i odborného studia napsal deset učebních textů zaměřených na základní partie kurzu matematické analýzy. Texty se vyznačují přesností a přehledností výkladu, která je ostatně vlastní i jeho pracím vědeckým.

Významnou složkou činnosti prof. Nováka bylo jeho působení v náročných vědecko-pedagogických funkcích. Byl dlouholetým proděkanem Přírodovědecké fakulty MU, členem vědecké rady PF MU i vědecké rady univerzity, od r. 2000, kdy přešel na Pedagogickou fakultu MU, působil jako předseda oborové rady doktorského studijního programu „diskrétní matematika“.

V osobě prof. Nováka ztrácí česká matematika významného odborníka v oboru obecných algebraických struktur a uspořádaných množin, vysoce erudovaného pedagoga i moudrého a laskavého člověka. Čest jeho památce.

J. HÁJEK